

JAGDAMBA EDUCATION SOCIETY'S SANTOSH N. DARADE POLYTECHNIC

At. Babhulgaon, Tel. Yeola - 423 401

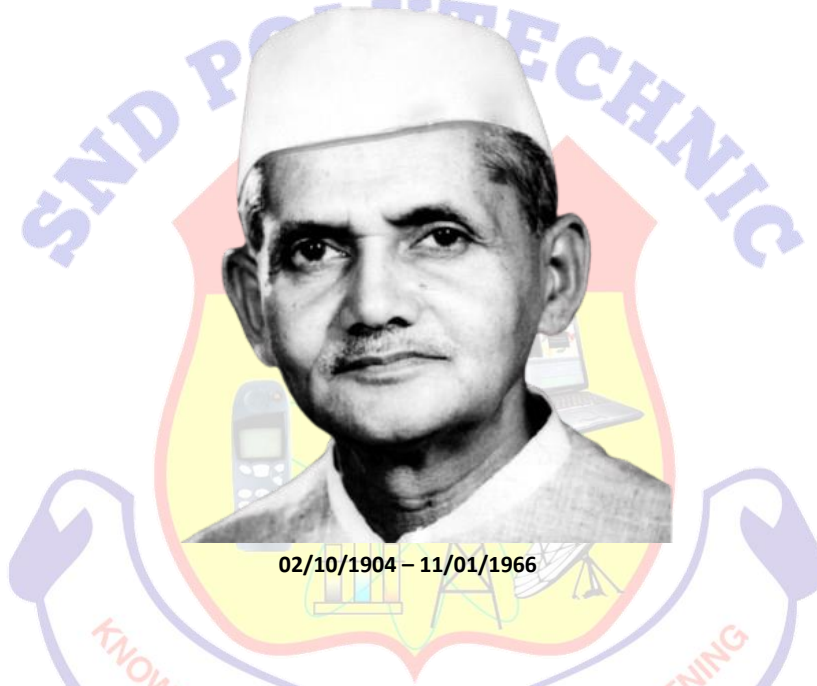
CENTRAL LIBRARY

Please consider the environment before printing...

दिनांक:- ११ / ०१ / २०२४

Death Anniversary of Lal Bahadur Shastri लाल बहादूर शास्त्री यांच्या मृत्यूपूर्वीच्या 'त्या' 4 तासांत काय घडलं?

प्रस्तावना:

11 जानेवारी 1966 च्या रात्री ताश्कंदमध्ये (Tashkent) तत्कालीन पंतप्रधान लाल बहादूर शास्त्री (Lal Bahadur Shastri) यांचा आकस्मिक मृत्यू आजही रहस्याच्या छायेत आहे. आजही त्यांच्याबद्दल अनेक प्रश्न विचारले जातात. हृदयविकाराच्या झटक्याने त्यांचा नैसर्गिकरीत्या मृत्यू झाला यावर आजही बहुतेक लोक विश्वास ठेवायला तयार नाहीत. त्यांच्या मृत्यूपूर्वी शेवटच्या तीनचार तासांता नेमकं काय झालं? त्या काळात घडलेल्या घटनांबद्दल त्यांच्यासोबतचे लोक काय सांगतात? खरंतर ताश्कंद करारासाठी तत्कालीन पंतप्रधान लाल बहादूर शास्त्री सोव्हिएत युनियनमधील ताश्कंद या शहरात गेले होते. तेथे त्यांनी 10 जानेवारी 1966 रोजी पाकिस्तानचे अध्यक्ष अयुब खान यांच्याशी ऐतिहासिक करार केला. या कराराबाबतही त्यांच्यावर मोठा दबाव होता. करारानंतर रात्री 1.32 वाजता हृदयविकाराच्या झटक्याने त्यांचे निधन झाले. देशातील अनेक वृत्तपत्रांना ही घटना छापता आली नाही. पण, टाइम्स ऑफ इंडियाने रात्रीची सिटी एडिशन थांबवून ही बातमी प्रसिद्ध केली. "शास्त्री यांचे हृदयविकाराच्या झटक्याने निधन झाले" अशा मथळ्यासह आठ स्तंभांमध्ये बातमी छापण्यात आली होती. काय होतं त्या बातमीत? ताश्कंद, 11 जानेवारी. पंतप्रधान लाल

बहादूर शास्त्री यांचे आज रात्री 1.32 वाजता ताश्कंद येथे हृदयविकाराच्या झटक्याने निधन झाले. पीटीआयच्या या वृत्तानुसार, आज सकाळी विमानाने त्यांचे पार्थिव दिल्लीत आणले जात आहे. श्री शास्त्री यांनी रात्री 1.25 वाजता छातीत दुखत असल्याचं सांगितलं होतं. त्यानंतर ते बेशुद्ध झाले. त्यानंतर सात मिनिटांतच त्यांचा मृत्यू झाला.

ताश्कंद करारावर स्वाक्षरी झाल्यानंतर रात्री, सोव्हिएत पंतप्रधान अॅलेक्सी कोसिगिन यांनी एका मेजवानीचे आयोजन केले होते, ज्यामध्ये शास्त्री निरोगी आणि चांगले दिसत होते. या दौऱ्यावर त्यांच्यासोबत आलेले मंत्री सरदार स्वरण सिंग यांनी सांगितले की, शास्त्री यांनी जेव्हा हृदयविकाराचा झटका आल्याची तक्रार केली तेव्हा काही मिनिटांतच भारतीय डॉक्टर तेथे पोहोचले होते. यानंतर एक रशियन डॉक्टरही तेथे आले. त्यानंतर दोघांनी मिळून बराच वेळ त्यांच्यावर उपचार केले. पण, हृदयाने प्रतिसाद देणे बंद केले होते. त्यावेळी सोव्हिएत युनियनचे प्रमुख कोसिगिन हे तिथेच होते. शास्त्री यांच्या जाण्याने त्यांच्या डोळ्यात अश्रू तरळले. 145 वर्षांपूर्वी प्रकाशित झालेलं 45 पानांचं पुस्तक आजही बेस्ट सेलर! बातमीने खाली एएफपीचा हवाला देत म्हटले आहे की, मृत्यूची अधिकृत पुष्टी स्थानिक वेळेनुसार रात्री 3.00 वाजता करण्यात आली, तर IST नुसार रात्री 02.00 वाजता. शास्त्री यांचे पार्थिव सकाळी 9.00 वाजता विमानाने दिल्लीला पोहोचेल. रात्रीच्या जेवणानंतर त्यांनी शेवटच्या वेळी जाहीरपणे या करारावर प्रतिक्रिया व्यक्त केली होती. पाकिस्तानचे अध्यक्ष अयुब खान यांच्याशी त्यांचा हा चांगला करार होता. यावर पाकिस्तानचे अध्यक्ष अयुब म्हणाले, अल्लाह सर्व काही ठीक करेल. या बातमीत, नवी दिल्लीतून पीटीआयच्या हवालाने एक बातमी जोडली गेली, राष्ट्रपतींनी केंद्रीय गृहमंत्री गुलझारी लाल नंदा यांना काळजीवाहू पंतप्रधान म्हणून शपथ दिली.

कृषी सुधारणा आणि हरित क्रांती:

हरितक्रांतीच्या काळात शास्त्रींचे नेतृत्व हे भारताच्या प्रगतीत त्यांचे सर्वात महत्त्वाचे योगदान होते. 1960 च्या मध्यात मोठ्या अन्न संकटाचा सामना करताना त्यांनी कृषी उत्पादकता वाढवण्यासाठी आणि राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा सुरक्षित करण्यासाठी उपक्रम राबवले. शास्त्री यांचा वैज्ञानिक शेती पद्धतींवर भर, खतांचा अधिक वापर आणि उच्च-उत्पादक बियाणे प्रकारांचा अवलंब यामुळे भारतीय शेतीचा कायापालट झाला आणि त्यामुळे अन्न उत्पादनात मोठी वाढ झाली.

शास्त्रींनी देशाच्या प्रगतीत शेतकऱ्यांचे महत्त्व पाहिले आणि "जय जवान जय किसान" (सैनिकांचा जयजयकार, शेतकऱ्यांचा जयजयकार) हा वाक्प्रचार निर्माण केला. हे भक्कम विधान लष्करी आणि कृषी या दोन्हीच्या महत्त्वावर जोर देणारे राष्ट्रीय एकात्मतेसाठी एक रॅलींग बनले.

लाल बहादूर शास्त्री बद्दल 10 ओळी :

1. लाल बहादूर शास्त्री हे 1964 ते 1966 या काळात भारताचे दुसरे पंतप्रधान होते.
2. 2 ऑक्टोबर 1904 रोजी उत्तर प्रदेशातील मुघलसराय येथे जन्मलेले, ते नम्र सुरुवातीपासून आले.
3. शास्त्री यांनी भारताच्या स्वातंत्र्य चळवळीत सक्रिय सहभाग घेतला आणि भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसमधील एक प्रमुख नेते बनले.

4. त्यांनी रेल्वे आणि गृहखात्यांसह महत्त्वाच्या मंत्रिपदांवर काम केले आणि त्यांच्या प्रशासकीय कौशल्याचे प्रदर्शन केले.
5. शास्त्री यांनी हरित क्रांतीचे नेतृत्व करण्यात, भारतीय शेतीमध्ये क्रांती घडवून आणणारी आणि अन्न उत्पादन वाढवणारी धोरणे आणण्यात महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावली.
6. "जय जवान जय किसान" या त्यांच्या प्रसिद्ध घोषणेने संरक्षण दल आणि कृषी क्षेत्र या दोन्हीच्या महत्त्वावर भर दिला.
7. शास्त्री यांनी गरिबीचा सामना करण्यासाठी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार कार्यक्रम (NREP) आणि सार्वजनिक वितरण प्रणाली (PDS) सारखे उपक्रम राबवले.
8. त्यांनी नॉन-अलाइन्ड मूव्हमेंट (NAM) च्या स्थापनेची वकिली केली आणि विकसनशील राष्ट्रांमधील सहकार्याला प्रोत्साहन दिले.
9. साधेपणा, प्रामाणिकपणा आणि लोकांच्या हिताची खरी काळजी हे शास्त्रींच्या नेतृत्वाचे वैशिष्ट्य होते.
10. त्यांचा वारसा पिढ्यांना प्रेरणा देत आहे, त्यांची स्वयंपूर्णता, ग्रामीण विकास आणि सामाजिक समता ही मूल्ये भारताच्या प्रगतीसाठी मार्गदर्शक तत्त्वे आहेत.

LIBRARIAN
MR.U.D. MULANI
SND POLYTECHNIC
YEOLA-423401

PRINCIPAL
PROF.U.B JADHAV
SND POLYTECHNIC
YEOLA-423401

